

La veritable història de la Flora Pomerània

Anna Vilar

Il·lustracions de Jordi Vila Delclòs

Qui era la Flora Pomerània?

La Flora Pomerània era la meva besàvia. Va viure fins als noranta-sis anys, que són molts i molts anys. Jo encara no havia nascut, o sigui que no la vaig conèixer. L'àvia i la mare sempre ens en parlen. Diuen: «Les descendents de la Flora Pomerània som ben igualetes». Ens diem totes Flora, però Pomerània no perquè era obligatori posar primer el cognom del pare, el de la mare no valia per a res. Així que l'àvia, la mare i jo no tenim el mateix cognom. Si un dia tinc una filla, mai se sap, li posaré el meu cognom o, si fos possible, recuperaré el Pomerània. Pomerània és una raça de gos i una zona del centre d'Europa; ho sé perquè ho he buscat. Per allà hi ha gent que duu aquest cognom, però aquí cap ni un. No sabem d'on va sortir, potser un quadravi, o encara més lluny, era un alemany o un polonès que es va despistar i va venir a parar a Catalunya. Sabem que un Pomerània es va casar amb una Roig de Tarragona i van tenir cinc fills, quatre nois i una noia, la petita, la Flora.

La besàvia Flora va ser la primera de les Flora de la família. De nena es veu que tenia un caràcter de mil

dimonis. Ho deia ella quan era vella i encara tenia un caràcter de mil dimonis! Això vol dir que no es deixava trepitjar ni manipular pels quatre germans nois. Diu la història familiar que era la més espavilada, enginyosa i bona estudiant de tots els germans, però, com que era una noia, no estava previst que estudiés. Els germans van anar a la universitat: un metge, un enginyer, l'altre botànic i el petit, arquitecte. La Flora va rebre classes de dibuix i pintura, costura i piano, floricultura, francès i bones maneres. Quan va fer setze anys es va escapar d'aquella casa plena d'homes que la menystenien. Va reaparèixer en fer vint-i-tres anys, que llavors era quan s'assolia la majoria d'edat, amb el mateix caràcter difícil i un títol d'enginyera sota el braç. Mai no es va saber on havia estat aquells sis anys, però tots van poder comprovar que havia aprofitat el temps. Parlava anglès, francès i alemany, i tenia un títol d'enginyeria d'una universitat alemanya. On havia viscut, d'on havia tret els diners i aquests petits detalls per poder sobreviure no els ho va explicar. Es va instal·lar a la seva habitació de la casa familiar on encara vivim, com si no n'hagués sortit mai.

La seva habitació ara és la meva. Ja no hi ha cap dels mobles que hi havia quan ella en va prendre possessió als vint-i-tres anys. La mare i l'àvia diuen que tinc alguna cosa més que l'habitació, de la besàvia

Flora: el caràcter –una mica espetegant, ara tan alegre i rialler que afarta tothom, adés feréstec i brusc com una tempesta d’estiu–; l’alçada –totes som altes i primetes com el bedoll que hi ha en una punta del jardí–; l’enginy –som espavilades i traçudes, doneu-nos un aparell per arreglar o un enigma per resoldre i, pim-pam, ja està fet–, i també que som independents i solitàries, no ens agrada que ens diguin què hem de fer i jo no suportó que m’aconsellin com fer les coses, m’agrada anar a la meva.

Tinc una germana petita, la Frida, i un germà gran, el Fèlix. M’agrada tenir germans, encara que sovint envaeixen el meu espai i llavors esclato com un tro de Sant Joan. La Frida està bé, té nou anys i em va al darrere tot el dia; el Fèlix està millor, en té quinze i és un bon company, i jo al mig, dotze anys i la nena gran, la dipositària del nom familiar, Flora. De fet, sovint em canvien el nom: Flor, Floreta, Florista, Florinda, Florolorosa o Florpudent. Ves, els fa gràcia, suposo. A mi no em fa res que riguin amb el meu nom, tinc altres coses més importants en què rumiar. Per exemple, penso molt en una app que tradueixi el que diuen els gats de casa, o en un programa que gravi els pensaments i els endreci com un text. També se me’n va el temps imaginant un robot que organitzi els menús familiars, els cuini, faci la compra setmanal i tot

segons els meus gustos, no els de la mare. No només barrino, també construeixo, com quan amb una estufa d'aire calent vaig fer un assecador per al cos per a després de la dutxa i així estalviar-nos el munt de tovalloles que fem anar, que som cinc, a casa! No va triomfar, perquè el pare va dir que ens enramparíem. I molts altres petits estris que han sortit de les meves mans. Diu el pare que potser sí que quan sigui gran inventaré alguna cosa meravellosa que ens farà famosos, i afegeix: «Com el pal de fregar». Jo no veig què té de meravellós, el pal de fregar, però es veu que abans fregaven el terra de genollons i amb una baieta a la mà. És clar, ho feien les dones i, quina ràbia!, va haver d'arribar un senyor i va inventar el pal amb baieta en una punta i un escorredor a la galleda. Llavors van dir que alliberaven les dones d'una tasca de genolls. No les alliberaven de fregar, no!, només de fer-ho de genolls, que es veu que va ser un abans i un després. I ara tenim aquests aparells que escombren i freguen tots sols, però en una casa com la nostra, plena d'escales i racons, no van massa bé.

Perdoneu, que em desvio del tema i m'he de centrar. I el tema és la besàvia Flora Pomerània. Resulta que el Fèlix ha fet un treball molt important –ho diu ell– sobre memòria històrica, que ben bé no sé què vol dir, però m'ho imagino: *memòria* de recordar i

històrica que sigui antic. Total, que es veu que podia fer-ho sobre la família i la mare li va dir que el més històric que tenim a casa, i el més extravagant!, és la besàvia Flora. Així ens vam aliar tots cinc –els animals no els compto– per esbrinar la veritable història de l'excursionista i estrafolària Flora Pomerània i Roig.

Primer de tot vam buscar els àlbums de fotografies familiars, després vam remenar els baguls de les golfes i vam trobar llibres de matemàtiques i de física plens d'anotacions de la Flora. També hi vam trobar quaderns de treball de quan la besàvia va fer-se càrrec de la fàbrica i, el més interessant de tot, la correspondència –vol dir cartes, com els missatges de Whatsapp d'ara escrits a mà en un paper– de la Flora amb els germans, una amiga, l'Elsa E., i un home que es deia Albert E. –en francès, que no entenem– i un Jordi F. Quan ja teníem una idea de la seva vida vam buscar els diaris de l'època per acabar de completar-ne la mirada. Finalment vam tenir un dibuix molt aproximat i real de qui havia sigut la Flora Pomerània. El Fèlix ha fet el treball i li han posat un excel·lent, però és un text molt avorrit. Jo m'he proposat explicar la història de la besàvia a la meua manera. Començo!

2

Els diaris de l'Aurora Roig

Hi ha una foto de la Flora Pomerània quan va tornar a casa amb vint-i-tres anys. Té els cabells rinxolats i foscos i les celles finetes, com jo. Duu una brusa lletja de no dir i amb el coll tan tancat que segur que sovint se li tallava l'alè. Té el cap tort i la mirada perduda en el més enllà. Què deu pensar? Ni somriu ni deixa de fer-ho. Com que en aquella època es fotografiaven molt poc, sempre feien posats seriosos. Jo sempre faig el pallaso, a les fotos: trec la llengua, salto i faig postures inversemblants. La mare s'enfada, diu que semblo un saltimbanqui a qui li falta un bull. Duu un collaret de perles grises a joc amb les arracades, posat sobre el coll tancat. Mai havia vist posar un collaret d'aquesta manera! La mare el conserva en una caixeta que té amb joies antigues, i diu que un dia serà per a la Frida i per a mi. A mi, la veritat, no m'interessen ni gens ni mica, les perles.

Hi ha una altra fotografia de quan era un nadó. La rebesàvia asseguda amb la Flora a la falda, dos fills a la dreta i dos a l'esquerra, el més petit en braços del

més gran, i el pare dret al darrere amb la mà sobre l'espatlla de la dona. Els nens fan ulls d'espantats, potser és la primera fotografia que els fan; la mare fa cara de cansada, amb la boca recta i seriosa, i el senyor Pomerània sembla inflat d'orgull, amb un mostatxo que li amaga mitja cara i els ulls brillants a punt de riure. No hi ha més fotografies ni cap document escrit per la besàvia Flora en la infància, però vam trobar un diari de la rebesàvia on escrivia sobre el seu dia a dia. El vaig llegir tot i, ves, és força avorrit. Explica coses dels nens, de l'home, de la cuinera i la minyona, hi ha llistes de menús de diari i de festes assenyalades. Es queixa del preu de la farina i de la llet. Sospira per anar a festes i dibuixa vestits nous que vol encarregar. Vaja, la rebesàvia era una mica tòtila, no havia de fer res de res a casa, tenia cuinera, minyona i mainadera, i encara es queixava d'haver de fer els comptes dels diners que gastava per la casa i de manar quin menjar calia cuinar. Per als fills nois tot eren elogis i bones paraules, per a la Flora vinga retrets i crítiques. Si la mare em critiqués d'aquesta manera, buscaria una altra família on anar a viure. De fet, és el que va fer la Flora als setze anys, oi? Desaparèixer. Copio uns fragments del diari de la rebesàvia Roig perquè us en feu el càrrec.

La cuinera diu que s'acaba la farina i que cal encomanar-ne un sac. Jo no sé què fan amb la farina, qualsevol pensaria que alimentem un regiment. Potser distreuen unes unces per als seus familiars que viuen a ciutat, però m'estimo més no saber-ho. Si passen necessitat, que els ajudin; ara bé, si el senyor Pomerània ho sabés, armaria un sacramental. Ai, l'Estanislau té poca paciència amb el servei.

Com veieu, la rebesàvia es preocupa molt per la farina i es malfia de la cuinera. Crec que si volia controlar el menjar s'hauria hagut d'arremangar i posar-s'hi ella, a la cuina. Aquest tema surt molt, que si la farina, els ous, el sucre, l'oli! Tot el que hi ha a la cuina té unes línies al diari, i això que ella no hi posava un peu.

El petit Jordi despunta per metge, sempre està empaïtant els gossos i els gats de la fàbrica i els embena les potes o les orelles. Ell diu que serà metge d'animals, però, uix, quin fàstic, tot el dia amb vaques i cavalls! Li dic que serà metge de persones i ell em diu que sí, és un amor. El Joan tot el dia ronda pel jardí buscant fulles i flors, herbotes, arrels i escorces. Ho posa entre llibrots per assecar-ho, després ho classifica i n'escriu el nom en llatí. Està fet un botànic saberut! El Jaume encara és molt petit, però sembla tenir predilecció per construir cases amb trossos de fusta que troba pel pati de

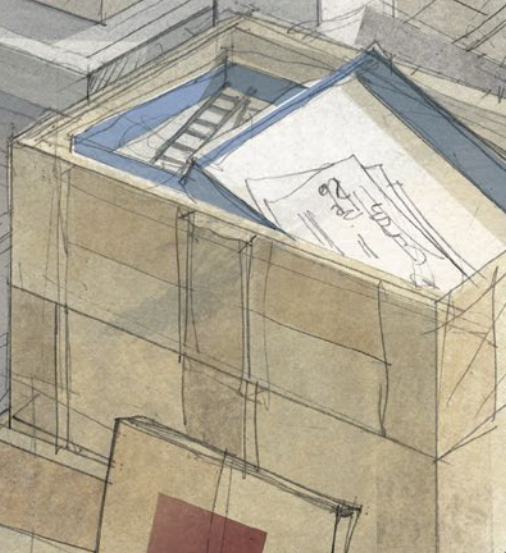
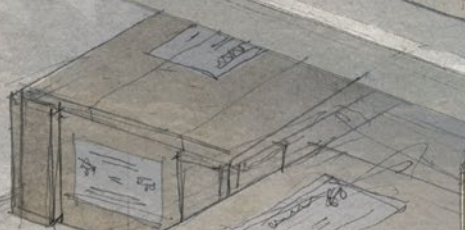
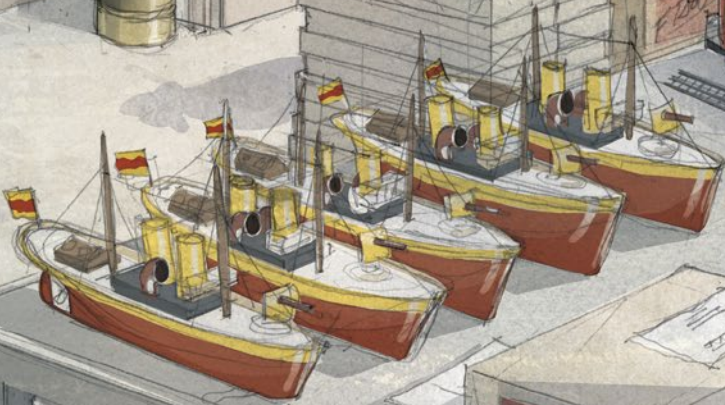
la fàbrica, és molt traçut! Finalment, l'Estanislau fill, l'hereu de la fàbrica, el que té més enginy i farà créixer el nom de MANUFACTURES DE METALL POMERÀNIA!

Ep, veieu com parla dels fills nois? Li cau la baba, tots són fantàstics, eixerits com ells sols. Hi ha altres paràgrafs on explica com en són, de bons nois, i guapos de no dir, i amb un cor que no els cap al pit, i com estimen la mare! Tot plegat és molt cursi i us ho estalvio. Ara comparem-ho amb el que diu de la petita Flora.

La Flora creix com un espàrrec, no sé què en farem, d'aquesta nena, tan alta i prima!, però sobretot tan tossuda i malcarada! No li agrada dibuixar ni pintar, és maldestra amb l'agulla, els seus brodats acaben bruts, graponejats i amb el dibuix que te l'has d'imaginar. La seva calligrafia és un esguerro i quan toca el piano m'he de posar cotó fluix a les orelles. No sé d'on ha sortit, tan poc femenina! Jo volia una nena dolça i bonica com una flor, que per això em vaig entestar a posar-li Flora. M'imaginava una nina per endiumenjar-la amb llaços i volants, que em fes companyia a la saleta mentre brodem o mirem revistes de moda de París. Però no! Corre sempre al darrere de l'Estanislau fill i dels homenots de la fàbrica, s'acosta per rillosament als forns i remena les prestatgeries del

S PARA NEUS
CA BARCELONA

22

magatzem. Als obrers els fa gràcia, els germans la suporten amb amor de germà, que són uns sants, el pare la consent perquè és la seva Floreta i jo, jo no puc més, amb aquesta filla tan poc convenient. Diuen les àvies que l'hauria d'enviar al convent on hi ha la tia Clara, que allà la posarien a to, però l'Estanislau pare no ho permetrà mai, la seva nena la vol amb ell! Ja veurem com acabarà!

Ja ho veieu, la rebesàvia tenia la intuïció que tot plegat acabaria malament. Diu que la Flora és una filla poc convenient! Quan ho vaig llegir, vaig dur el quadern a la mare i li vaig demanar què pensava de mi, si jo soc convenient o no.

–Flora, preciosa! –va dir amb un somriure burleta–. No ets gens convenient, ets sorollosa, empipadora, morruda, tossuda, xerraire que atabales, riallera, bromista, manyaga i geniüda, dolça i esquerpa. Què més dir? Tens moltes virtuts i algun defecte, i a més a més ets la meva estimadíssima, irrepetible i meravellosa Flora! No ets convenient, ets única!

Em va abraçar i petonejar i vaig quedar ben convençuda que ser inconvenient i inadequada és el millor del món, així no hi ha ningú com jo i qui em vulgui estimar ho farà amb tot el que tinc de bo i de regular. La mare és estupenda per donar ales als fills, no com la rebesàvia Aurora, que va dedicar els primers

setze anys de la vida de la Flora a menystenir les seves qualitats i a intentar doblegar-la al seu gust, a fer-ne una noia obedient, tranquil·la i muda. Ha!, no se'n va sortir; la Flora era caparruda i forta com una roca.